

акціонерні товариства змогли перейти у приватну форму існування.

Річ у тім, що досі законодавство зобов'язувало існувати саме у публічній формі всі акціонерні товариства, кількість акціонерів яких перевищує сто. До цієї категорії потрапила переважна більшість акціонерних товариств, утворених шляхом приватизації, акції яких виявилися розпорошеними між сотнями чи навіть тисячами міноритаріїв. Водночас далеко не всі такі акціонерні товариства були насправді «публічними» у західному розумінні цього слова (тобто, орієнтованими на вільний обіг значної частини своїх акцій на фондовій біржі). Багато хто з них лише змушені були формально дотримуватися публічної форми існування, тоді як реально контролювалися одним чи кількома мажоритарними власниками.

Відтепер законодавець дозволив їм перейти у форму ПрАТ, вимоги до якого є менш суворими, включаючи менший обсяг публічно оприлюднюваної інформації та відсутність обов'язку проходити процедуру лістингу на фондовій біржі. Очікується, що більшість із них так і зроблять, а

➤ **ІНСТИТУТ НЕЗАЛЕЖНИХ ДИРЕКТОРІВ Є ХОРОШИМ ЗАПОЗИЧЕННЯМ З ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОРПОРАТИВНОЇ ПРАКТИКИ, АЛЕ В УКРАЇНІ ВІН ПЕРЕТВОРИТЬСЯ НА ФОРМАЛЬНІСТЬ**

в публічній формі залишаться лише по-справжньому публічні компанії, що загалом сприятиме залученню інвестицій.

ЗАРАДИ ІНВЕСТИЦІЙ

Окрім вищезазначених, Закон № 289-VIII передбачає ще багато змін, які неможливо детально висвітлити в рамках однієї публікації. Це і новели у питанні вчинення правочинів із заінтересованістю, і зміна порядку визначення ринкової вартості акцій при їх обов'язковому викупі, і нововведення у порядку виплати дивідендів, і зміна вимог до змісту установчих документів господарських товариств (місцезнаходження тепер зазначати необов'язково), і деякі зміни в процедурі перетворення акціонерних товариств на товариства інших організаційно-правових форм тощо.

Більшість змін набудуть чинності з 1 січня 2016 року.

Підсумовуючи викладене, треба сказати, що за винятком деяких дрібниць Закон № 289-VIII загалом є досить правильним кроком з точки зору мети його прийняття — залучення інвестицій. Але навряд чи інвестори поспішать в Україну лише тому, що в нас з'явився похідний позов або незалежні директори. Законодавчі зміни — це лише перший крок. Адже в нашій державі і без того є чимало хороших законів, які на практиці не працюють. Насправді захищеними інвестори почуваються лише тоді, коли буде реально подолано корупцію, повному запрацює судова й правоохоронна системи. Саме належна робота державних інституцій, насамперед судів та правоохоронних органів, — головна запорака того, що інвестори не позбудуться своєї власності внаслідок чийось протиправних дій.

Дмитро ТИЛПСЬКИЙ,
юрист ЮФ FCLEX

Сутність інституту похідного позову полягає в тому, що міноритарний акціонер має право подати позов від імені юридичної особи до посадових осіб такої юридичної особи про стягнення збитків, завданих юридичній особі неправомірними діями посадових осіб.

Таким чином, встановлюється право міноритарних акціонерів напряму впливати на управління юридичною особою та захищати свої права як акціонера і права самої юридичної особи ефективніше й у більш стислі терміни.

Варто зазначити, що, незважаючи на прогресивність цього Закону в процесуальній сфері, він містить деякі недоліки у частині введення похідних позовів. Як показує практика, використання похідного позову в зарубіжних країнах, право на пред'явлення відповідного позову належить акціонеру, який володіє 3—5 % акцій.

Законом же пропонується наділити таким правом акціонера або групу акціонерів, які в сукупності володіють 10 % і більше. Встановлення настільки високого порогу, по суті, суперечить природі похідних позовів як інституту захисту саме міноритарних акціонерів. Більше того, історично зазначений інститут

виник у зв'язку з розвитком корпоративних відносин до того рівня, коли неможливо було виділити мажоритарного акціонера (реального власника) та акції були поділені на дрібні частини, що призвело до недобросовісного використання своїх повноважень посадовими особами.

Похідні позови можуть і будуть застосовуватися недобросовісними акціонерами з метою рейдерства, блокування господарської діяльності юридичної особи тощо. Ми вважаємо, що необхідно доопрацювати Закон шляхом встановлення механізмів для мінімізації використання інституту похідних позовів недобросовісними акціонерами.

Похідні позови можуть використовуватися міноритарними акціонерами у судовій практиці як «технічні» позови, подані лише з метою отримання певного заходу забезпечення позову (накладення арешту, заборона вчиняти певні дії тощо).

По суті, міноритарний акціонер отримує необмежений інструмент для подачі відповідних позовів та заяв про забезпечення таких позовів. Зважаючи на відсутність у Господарському процесуальному кодексі України деталізації в застосуванні механізму заходів забезпечення, не важко передбачити можливі зловживання з боку недобросовісних міноритарних акціонерів.

Вважаю, що вказані прогалини можуть бути усунені або відповідними змінами в законодавстві, або напрацюваннями відповідних рекомендацій судами вищих інстанцій.